

Vad händer egentligen med utredningsförslaget om en ny forskningsfinansieringsorganisation?

I oktober 2023 presenterade Forskningsfinansieringsutredningen (FoFin) ett förslag på en ny organisation för statlig forskningsfinansiering. Huvudförslaget är att tre nya myndigheter inrättas: Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten, som ska ersätta en 25 år gammal indelning i Vetenskapsrådet, Formas, Forte, Vinnova med flera forskningsstödjande myndigheter. Det handlar om att minska antalet finansierande organ för att effektivisera systemet och samtidigt stärka verksamhetens excellens och innovationskraft. Remisstiden är sedan länge passerad. Jag anser att förslaget med en treklöver av myndigheter är ett steg i rätt riktning. Dock hade jag önskat mig en egen myndighet för forskningens infrastruktur av nationellt intresse, då denna följer en egen logik skild från övriga myndigheters.

Tyvärr ger inte budgetpropositionen som presenterades 2024-09-19 några ledtrådar om någon kommande myndighetsreform. Nu står mitt hopp till att Forsknings- och Innovationspropositionen, som väntas mot slutet av året, levererar på FoFin. Om inte, undrar jag vad som gör att regeringen inte gör slag i saken. Kan det vara så att Utbildningsdepartementet vill reformera, men att andra departement håller emot för att inte tappa inflytande över "sina" forskningsmyndigheter? Att nuvarande forskningsråd vill utvecklas, men inte förändras i något väsentligt, får inte hålla tillbaka statens ansvar att utveckla Sverige som forsknings- och innovationsnation. Det duger inte att i varje statsbudget bara tillföra mera medel om inte fördelningssystemet levererar effektivt. Inte heller räcker det att Sverige omsätter mera forskningsmedel som fördelas mellan en fortsatt växande kader av forskare om konkurrerande länder utvecklas bättre.

FoFin tillsattes av en socialdemokratiskt ledd regering, med motivering att svensk forskning tappat i internationell konkurrenskraft. Regeringen noterar även idag att

den svenska forskningens vetenskapliga genomslag (mätt i högst citerade artiklar) har sjunkit något det senaste decenniet. Den nuvarande regeringen lät utredningen fortsätta utan ändrade direktiv. Så vad är det alltså som håller regeringen tillbaka? Den är tydlig med att Sverige behöver mer av excellent forskning och att inte sprida resurserna tunt, vilket utredningens förslag ger lösningar till. Jag hoppas jag har fel i min oro om en borttappad möjlighet till reformering. Om inte nu, så undrar jag när det i så fall kan bli möjligt att uppbåda politisk beslutskraft. Tiden fram tills dess riskerar bli till förlorade år.

Lars Hultman, september 2024